

СЛОВЕСНІ ОБРАЗИ-СИМВОЛИ В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ МИХАЙЛА ІВАСЮКА

Анотація. У статті розглянуто функціонування словесних образів-символів на матеріалі поетичних творів Михайла Івасюка, виокремлено тематичні групи українських образів-символів у творчості письменника, схарактеризовано загальнонаціональні та індивідуально-авторські функціональні вияви українських образів-символів, визначено роль автора у створенні нових українських символічних позначень явищ, з'ясовано значення символу для самоідентифікації українців у культурному просторі та окреслено подальші перспективи дослідження. Аналіз особливостей функціонування словесних образів-символів на матеріалі творчості Михайла Івасюка дає змогу глибше збагнути специфічні питомі риси української символіки, індивідуально-авторські особливості символізовикористання доповнюють мовну картину світу українців.

Ключові слова: словесний образ-символ, символічне значення, ідіостиль, загальнонаціональні особливості, індивідуально-авторські особливості.

VERBAL IMAGES-SYMBOLS IN THE POETIC WRITINGS OF MYKHAILO IVASIUK

Summary. The article analyzes the functioning of verbal symbols and images in the works of M. Ivasiuk and reveals their national, individual and authorial peculiarities. The national language constantly creates symbolic semantics of varying intensity, depending on the state and development of its social queries. It is easy to see in the process of analysis of the literary texts in the Ukrainian literature of different time periods, in particular the twentieth century which show that the symbol is a means of mastering the world of sensual experience and artistic expression. For idiostyle of M. Ivasiuk the symbol is not a dominant feature, but the system of verbal symbols and images cleverly intertwines into the creative palette of the writer and becomes a successful tool for displaying the ideological and aesthetic searches of the artist. The verbal images and symbols used by the writer are systematized according to the thematic principle, and the following groups and nominations are described: archetypal (water, sea, well, dew, blood), cosmogonic (sun, moon), vegetation (oak, pine, cherry, apple, wormwood, rout), animalistic (stern, deer, and serpent), ornithological (bird, cucumber, crane, swallow, pigeon, nightingale, owl), somatic (heart), subjective (ship, violin, pipe, circus, serpent). The symbolic use and symbolic creation of M. Ivasiuk are subordinated to the needs of the time and awareness of national identity, the aesthetic experience of the tragedy of the ethnos historical destiny combined with the personal tragedy of the son's loss, the outline of the new ideals of national revival and self-affirmation. The analysis of national and individual author's peculiarities of the functioning of verbal symbols on the material of poetic works by M. Ivasiuk has showed that the fixed symbolic units give a text a particular aesthetic color which testify the high level of intelligence of the author, and illustrate the expressive capabilities of the Ukrainian language. In view of this, the further research is promising in modern Ukrainian symbolic studies in the aspect of theoretical and practical study of mechanisms for the formation of symbolic significance, in particular from the point of view of the interaction of extra- and intralingual factors, which would be an important stage in solving the problem of the functioning of symbols in the ethnonational and individual author's contexts. The article analyzes the national and individual author's peculiarities of the functioning of verbal symbols in the poetry of the well-known Bukovynian writer of the twentieth century M. Ivasyuk, the thematic groups of Ukrainian symbolic symbols are identified, the author's role in the creation of new symbolic meanings is determined.

Keywords: verbal image-symbol, symbolic meaning, idiostyle, national features, individual-author's features.

Постановка проблеми. М. Івасюк належить до когорти талановитих письменників Буковини ХХ ст. – «невтомний і талановитий прозаїк, ніжний лірик, лицар благородства і любові, справжній митець художнього слова» [6, с. 220]. Різноманітний у тематичному й жанровому аспектах, його творчий доробок був підпорядкований потребам доби й відтворив усвідомлення національної ідентичності, естетичне переживання трагізму історичної долі етносу та вироблення шляхів його подолання через осягнення минувшини, поєднане з особистою трагедією втрати сина, окреслення нових ідеалів національного відродження й самоствердження.

Національна мова постійно творить символічну семантику з різною інтенсивністю, залежно від стану й розвитку її суспільних запитів. Це легко помітити у процесі аналізу художніх текстів української літератури різних часових періодів, зокре-

ма ХХ століття, який показує, що символ своїми очевидними, прихованими, іноді випадковими асоціаціями є засобом оволодіння світом чуттєвого досвіду та художнього вираження. Для ідіостилю М. Івасюка символ не є домінуючою ознакою, проте система словесних образів-символів майстерно влітається у творчу палітру письменника, ставши вдалим інструментом відображення світоглядних та естетичних пошуків митця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мова творів М. Івасюка у різних аспектах неодноразово була предметом дослідження мовознавців (Н. Бабич, І. Грималовського, Н. Гуйванюк, М. Гураль, І. Гуцуляк, О. Даскалюк, О. Кардашук, О. Кульбабської, Н. Колесник, Г. Кузь, А. Новосолової, Т. Свердан, М. Скаб, М. Скаба, С. Шабат-Савки), проте з погляду функціонування словесних образів-символів залишалася поза увагою філологів.

Мета наших студій – проаналізувати функціонування словесних образів-символів у творах М. Івасюка, виявити загальнонаціональні та індивідуально-авторські особливості. **Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань:** 1) знайти і систематизувати словесні образи-символи, уживані письменником; 2) схарактеризувати загальнонаціональні та індивідуально-авторські особливості функціонування словесних образів-символів у творчості М. Івасюка; 3) окреслити роль письменника у створенні нових символічних значень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проаналізувавши джерельний матеріал – поетичні твори М. Івасюка, можемо виокремити найосновніші групи українських образів-символів (за тематичним принципом).

Архетипні словесні образи-символи. Архетипні символи належать до основоположних, супроводжують людину від початку її існування і «закладені» у її свідомість самою природою. Як правило, семантика таких слів сягає корінням підсвідомого, адже в їхній основі – архетип.

У поезії М. Івасюка найдієвішими засобами вираження авторської думки є образи-символи, асоційовані з архетипом *води*, зокрема **море, криниця, роса**, причому примітно, що образи-символи **море і криниця** письменник використав для позначення величних постатей української нації Т. Шевченка та І. Франка, ніби підкреслюючи, що як усе живе не може існувати без води, так і українці не зможуть жити належно без слова Шевченкового і Франкового.

Образ-символ **моря** («Частина океану – великий водний простір з гірко-солоню водою, який більш-менш оточений суходолом» [9, Т. 4, с. 802]) М. Івасюк використовує, звертаючись до образу Т. Шевченка: *Нас вітер ніс / краплинами до твого моря, / Стеблинами до твого лану, / листочками до твоєї / зеленої діброви* [4, с. 52], а **криниці** («Глибоко викопана й захищена цямринами від обвалів яма для добування води з водоносних шарів землі; колодязь» [9, Т. 4, с. 348]) – описуючи діяльність І. Франка: *А інші мовили – криниця, / яка видзвонює зірками, / й що світ увесь схиляється до неї, / щоб причаститись для добра* [4, с. 54].

Образи-символи **струмка і моря** М. Івасюк застосовує, характеризуючи свого сина Володимира й оцінюючи його внесок у національно-культурне життя України: *Ти випливав із глибини віків / Струмком грайливим, голосистим, / І біг землю, молодим і чистим, / Щоб стати морем* [4, с. 205].

Архетип води знаходить своє втілення і в образі-символі **роса** («Краплі води, що осідають на поверхні ґрунту, рослин та інших предметів, коли з ними стикається охолоджений приземний шар повітря» [9, Т. 8, с. 881]), який у текстах М. Івасюка має актуалізований компонент символічного значення «здоров'я»: *Я відчиняю двері й вікна / веселим снам, / і в крові воскресають / п'янки видіння. / І я збентежений / і росами покроплений, / і хата повна радощів, / через які дивлюсь на світ* [4, с. 38].

Одним із вихідних архетипних образів-символів, зафіксованих у текстах М. Івасюка, є **кров** («Червона рідина, яка, циркулюючи в замкну-

тій кровоносній системі організму, забезпечує живлення його клітин і обмін речовин у ньому» [9, Т. 4, с. 358]), з актуалізованим компонентом символічного значення «життя»: *Схвилюй хоч словом – / без стлесків крові / у живому серці / життя – нудна пустеля* [4, с. 24].

Космогонічні словесні образи-символи. Для увиразнення поетичної думки М. Івасюк використовує глибинні потенції символічних значень образів **сонця і місяця**. Примітно, що образом-символом **сонце** («Центральне небесне світло сонячної системи, що має форму гігантської розжареної кулі, яка випромінює світло й тепло» [9, Т. 9, с. 459]) поет називає Ю. Федьковича, підкреслюючи його важливу роль у національному житті Буковини та вагомість його слова: *Ти – сонце... / Я тихо говорю, / бо серце твоє – соловей. / Ти – яблуко, що котиться в траві, / і корабель з добром / в зелених хвилях мого краю* [4, с. 221]; *І кожне слово – сонечко, / що зігріває зелен-край мій* [4, с. 221].

Образ-символ **місяць** («Найближче до Землі небесне тіло, супутник Землі, що світить відображеним сонячним світлом» [9, Т. 4, с. 753]) М. Івасюк використовує на позначення свого сина: *Як місяць не зійде, / То став цей осліпне, / Сховавшись зорі, / Бліді, непривітні. / Як ти не приїдеш / До рідного дому, / Ніхто не розвіє / Мій смуток і втому* [4, с. 80]. Актуалізуючи символічне значення «юнак», «чоловік», поет також використав і народні уявлення про місяць як світило – Боже око, що має великий вплив на людей, тварин і рослин, підкреслюючи батьківську любов, адже син є його найближчим супутником, який, як місяць, відображає проміння любові батька.

Серед **рослинних словесних образів-символів**, зафіксованих у поетичних творах М. Івасюка, виокремлюємо: символи-назви дерев, квітів і трав та плодів.

Центральне місце в українській дендронімічній системі займає **дуб** – «багаторічне листяне дерево з міцною деревиною та плодами-жолудями» [9, Т. 2, с. 428]; «споконвіку поважаний у народі; вірили, що це незвичайне дерево, бо його нібито любили боги і жили на ньому» [3, с. 203]. В українців дуб символізує гордість і міць, силу, довговічність, здоров'я; цілісність; дужого гарного парубка [8, с. 47]; є чоловічим символом, що засвідчено і в текстах М. Івасюка: *Бринять дубки, мов парубки, / В прозоро-золотій імлі, / А сірі хмари вздовж ріки / Димлять мов кораблі* [4, с. 41].

Образ-символ **сосни** («Вічнозелене хвойне дерево, перев. з прямим високим стовбуром, довгою хвоею і невеликими шишками, або такі дерева в сукупності» [9, Т. 9, с. 469]), найтипівішого представника буковинської флори, М. Івасюк асоціює із життям і рідним краєм: *Вклоняюся дощам, снігам, / Химерній звабі далини / І дихаю оцим життям, / Як запахом сосни* [4, с. 41].

Вишня («Плодове дерево (іноді кущ) звичайно з довгими тонкими гіллячками, на яких визрівають ягоди, і цілісним темно-зеленим листям» [9, Т. 1, с. 544]) – дерево життя, Матері, символізує батьківський дім, господу, родину [3, с. 89], а в контексті М. Івасюка – актуалізується символічне значення «життя»: *Весна. А в моїм серці / Не розцвітають вишні – / В полярну ніч не може / Ніщо в мені цвісти* [4, с. 92]. Указів-

ка на полярну ніч нагадує про трагічні сторінки життя поета – радянський ГУЛАГ, коли справді неодноразово поставало питання життя і смерті.

Із життям і світлом пов'язує М. Івасюк образ-символ **яблуні** («Садове й лісове фруктове дерево родини розових з плодами перев. кулястої форми» [9, Т. 11, с. 619]): *А за вікном у квітні / Не яблуня розквітла, / Це біля хати сіє / Світанок зерна світла* [4, с. 17].

Негативно конотований в українській символічній системі **полин** – «трав'яниста або напівкущова рослина родини складноцвітих з міцним запахом і гірка на смак» [9, Т. 7, с. 68]. У творах М. Івасюка реалізоване символічне значення суму, печалі, душевних мук, гіркої долі [3, с. 465]: *Що тривожне серце, / А в словах полин? / Подивись, як кличе / Хусточка далин* [4, с. 76].

Безперечно, М. Івасюк не міг обійти увагою образ-символ **рути**, який завдяки пісні його сина Володимира стала символом усього українства. «Її мелодія, в якій органічно поєдналися сучасні ритми з найкращими елементами народного українського співу, приголомшила слухачів своїм неординарним змістом» [10], лунала і лунає повсюдно. Пісня «Червона Рута» піднесла риси національно-культурної самобутності й ідентичності українців, зміцнила національний дух нашого народу, спростовувавши твердження про його меншовартість, стала невід'ємною частиною нашої ментальності й духовним здобутком української молоді. До символічності образу рuti, як і інших у своїй пісенній творчості, прагнув сам композитор: «Якщо вважаєш себе хоч трохи причетним до творчості, то шукай вперто, із пристрасною радістю і боєм нові теми, сюжети, образи, символи, свіжі інтонаційні фрази. ... Виражай себе врешті-решт на повну силу, адже людські серця завоюєш тільки оригінальним твором із вагомим змістом і яскравою формою» [10].

Рута («Багаторічна напівкущова або трав'яниста рослина родини рутових, яка містить у собі ефірну олію; використовується в медицині та парфумерії» [9, Т. 8, с. 913]) має індивідуально-авторське символічне значення «пам'ять», «добра слава», хоча лексикографічні праці фіксують протилежне символічне значення – забуття [див., зокрема: 3, с. 515; 5, с. 127]; *Весна сплела із рuti / Вінок для тебе, сину, / Й ласкаво запросила / До себе у гостину. / Піднесла срібний келих / Над рідною землею, / Бо ж люди молоділи / Із піснею твоєю* [4, с. 84].

Образ-символ **яблуко** («Плід яблуні (перев. кулястої форми» [9, Т. 11, с. 619]) М. Івасюк використовує до постаті Ю. Федьковича в поезії «Федькович мовить з гір», із символічним значенням, відомим ще з Біблії, пізнання добра і зла, конкретизуючи його значенням «роль митця у долі свого народу»: *Пречистими устами музи / я промовляю з гір до свого люду, / й кожнісіньке моє жадання / котиться рум'яним яблуком до нього* [4, с. 62]. Із цим же образом-символом поет пов'язує і «достиглість», зрілість поетичної майстерності: *Тож марно у рядках / Вже визріли метафори, / Мов яблука на вересневих гілках* [4, с. 30].

Талант М. Івасюка-лірика виявився не лише у сенсорно відчутних зорових образах, а й у творенні через флористичні образи-символи осо-

бливого емоційного візерунка. Після смерті сина здавалося, що поет до самої смерті не змірився з тим, що сталося навесні 1979-го, ніби до останку чекав повернення своєї дитини. Власні переживання автор утілює у символі пожовклого листя: *Я став на цім світі / Листком пожовтілим, / Що впасти спізнався / З останньої гілки* [4, с. 87]; *...і вірую – / твої благословенні тридцять років / не стануть жовтим листям, / що люди спляють увосени* [4, с. 100].

Анімалістичні словесні образи-символи у поетичних текстах М. Івасюка представлені лексемами **сарна**, **олень** і **гадюка**.

Яскравим представником буковинської фауни є **сарна** – «гірська коза з невеликими загнутими на кінцях рогами» [9, Т. 9, с. 59]. Сарни населяють ліси, часто піднімаються високо в гори у недосяжні для людини місця. Цей образ-символ не характерний для загальнонаціональної української символічної системи, але зрозумілий жителям карпатського регіону. У горян сарна наділена весільною символікою, тому, можливо, стала об'єктом традиційних порівнянь для дівчини: *...дивитимусь у далину без меж, / як ти, струнка і гарна, / мов граціозна сарна, / до мене в гості йдеши* [4, с. 215].

Типовим «мешканцем» гірської частини України є **олень** («Велика жуйна тварина (свійська і дика) родини оленевих з гілчастими рогами і коротким хвостом» [9, Т. 5, с. 688]), благодатний символ відродження та оновлення, сили і благородства, відваги і чистоти, побожності і благочестя – символ людської душі, ймовірно, тому М. Івасюк використав саме його образ у своїй поезії: *Та сум не визирає / Оленем пораним з моїх очей, / бо в крові сонце розчинилось* [4, с. 196].

Негативну конотацію в поезії М. Івасюка має образ-символ **гадюка** («Отруйна змія з плескатою головою у вигляді трикутника» [9, Т. 2, с. 11]), реалізуючи символічне значення «злість», «лють», «небезпека»: *Я не приховую до вас погорди, / пани і підпанки, / в чиновнім чванстві отупілі. / Ви маєте під язиком гадюку, / а під чиновницьким мундиром / ховаєте сутану езуйтську* [4, с. 63]; *Як сконала війни зла гадюка, / хлопцеві мчав до Парижа, як вітер...* [4, с. 202].

Орнітологічні словесні образи-символи пов'язані з міфологічними уявленнями про перетворення людей у птахів, тому до них М. Івасюк часто звертається як до джерела знання про навколишній світ. Із ліричним образом сина поет пов'язує образи **пташки** як авторського символу творчого польоту: *Болить мені і світло / твоїх ліричних пальців, / що падали пташками / на клавіші рояля...* [4, с. 129], **синиці** («Маленька співуча пташка з різнобарвним оперенням ряду горобцеподібних» [9, Т. 9, с. 178]) як символу безтурботного дитинства: *Бо ось синичка синя / Летить з дитинства сина, / Та це не є синичка, / А синя намистина* [4, с. 17], **журавля** («Великий перелітний птах з довгими ногами, шиєю і прямим гострим дзьобом, живе на лісових та степових болотах» [9, Т. 2, с. 547]) як індивідуально-авторський символ мрії: *І журавлі нам тільки / Здаються журавлями, – / Це ж мрії мого сина / Розкрилились над нами* [4, с. 18].

Образ-символ **журавля** функціонує у досліджуваних творах і в традиційних символічних значеннях «сторожкість», «відлюдність» [3, с. 227]:

Ти заколисуєш біль шукання, / О дзвінкосте землі, / Нехай не сняться срібно-тьмяні / Журавлі [4, с. 75]; Чи журавлем самотнім / Полинув в далі далеко / Над цямринням чекаєш / Людей у літню спеку [4, с. 84].

Із приходом весни пов'язують **ластівку** – «перелітний птах ряду горобцевих з вузькими гострими крилами, стрімкий у льоті» [9, Т. 4, с. 452]; «чиста» пташка, провісниця весни, пробудження, відродження» [3, с. 328]. У традиційних значеннях фіксуємо цей образ-символ і в творах М. Івасюка: *В рядках, що вибігають з-під пера, / немов у просіках ранкових, / святково сходять ясність, / і ластівки у хату залітають, / бо очі мої вірні лиш коханню, / з яким іду пліч-о-пліч у житті [4, с. 20].*

Образ-символ **голуб** («Птах ряду голубоподібних з різнобарвним пір'ям та великим волом» [9, Т. 2, с. 118]) М. Івасюк використовує для зображення батька, що є традиційним для української етнокультури: *Але сини – / одні несли в очах / сльоту сумних доріг, / які перетинали / чужі меридіани, / а іншим гук війни / у скроні стукав, / і нікому було вже брати / останні батьківські щедроті. / Він білим голубом згасав [4, с. 22].*

Горлицю («Лісовий птах, менший від голуба; дикий голуб» [9, Т. 2, с. 132]) у багатьох народів вважають символом щастя, любові і жіночої долі. М. Івасюк використав цей образ-символ із значенням «радість», «щастя»: *Кожен твій мазок, Курбе, / у грудях наших світиться, / душа, мов горлиця, співає / на верхах твоїх дубів [4, с. 59].*

Вісник весни **соловей** («Маленький перелітний корисний птах родини горобиних із сірим оперенням, самець якого чудово співає, особливо в період гніздування» [9, Т. 9, с. 444]) в українців Божа, свята пташка, символ бога-громовика. Соловей – птах весни, кохання, тому його образ утілює таке ж символічне значення: *Тепер тебе сильніш люблю / І вже не солов'ї з дібров, / А пісня ніжна «люлілю» / Підсилює любов [4, с. 150].*

З-поміж так званих «нечистих» птахів у досліджуваних текстах ми зафіксували образ-символ **сова** («Хижий нічний птах з великою круглою головою, великими очима й коротким гачкуватим дзьобом» [9, Т. 9, с. 434]) у традиційному значенні «небезпека», «лихо», «біда»: *Немає серця – тільки рана. / Думки всі зникли з голови. / Ось місяць витріщивсь зухвало, / Як око сірої сови [4, с. 111].*

Серед **антропологічних образів-символів** у творах М. Івасюка найчастотнішим є **серце** («1. Центральний орган кровоносної системи у вигляді м'язового мішка, ритмічні скорочення якого забезпечують кровообіг (у людини – з лівого боку грудної порожнини). 2. Цей орган людини як символ зосередження почуттів, настроїв, переживань і т. ін. [9, Т. 9, с. 141]»). Народне осмислення слова **серце** дає широкий спектр символічних значень, серед яких домінують «носії душевності, широти, доброти, чуйності; чистоти думок і помислів», «зосередження почуттів, настроїв, переживань», «відкрита, щира душа»: *І кожна гілка схоче / торкнутися моїх рамен, / заглянути у серце зеленими очима [4, с. 26]; Ти зерном пісні і добра, / що мати – Ярославна з-над Дніпра – / дала тобі у віно, / засіяла моє гуцульське серце / і освятила дні мої й дороги [4, с. 27]; Постукаєш своїм ді-*

вочим серцем / в моє вразливе серце / й дихнеш на мене... Тоді я знову стану / Найреальнішим з людей [4, с. 32]; Історія ж боязко і неохоче / копає вовчі ями для / параноїків скажених, / некоронованих злочинців / і коронованих кретинів, / вусатих і безвусих типів, / що чавлять чобітьми своїми / серця із сонця і блакиті [4, с. 60]; На алеї вечір стелить / Срібне полотно. / Сниться твоя тиха мова / Серцю вже давно [4, с. 72]; Безсмертний мій друг Генріх Гейне / Брав палицю й торбу колись / І ніс своє змучене серце / В далеку і сонячну вись [4, с. 74]; Я не можу ховати серце в тишу, / мов рану в бандаж. / Я мушу кожну мить іти до тебе [4, с. 97]. Образ серця є визначальним для розуміння української духовності, а характерним прийомом символотворення М. Івасюка є наділення серця «комунікативними здібностями».

Символізація **предметних** образів відбувається в процесі набуття ними значень, «що випливають із властивостей самих предметів – їх призначення, використання, місця в житті людини» [5, с. 176]. Зазвичай символізуються назви, які найчастіше передають національну специфіку побуту народу, – місця проживання, одягу, страв тощо. У поетичних творах М. Івасюка із символічним значенням ми зафіксували образи **корабля, скрипки, сопілки, кресані і сардака**.

Образ **корабля** («Велике морське судно» [9, Т. 4, с. 284]) має символічне значення пошуку, бажання здолати неможливе і вийти за межі можливого, імовірно, тому поет використовує його як символ своєї юності: *Я дякую тобі від юності, / Яка згоріла наче білий корабель / на збуреному морі... [4, с. 30].*

Назви музичних інструментів, на думку В. Кононенка, «...не здобувають виразних ознак символізації» [5, с. 37], однак окремі музичні інструменти можуть мати «показники символічності» [там само]. Безперечно, рівня символу в поетичних творах М. Івасюка досягають образи **скрипки** («Смичковий чотирьохструнний музичний інструмент, найвищий за регістром» [9, Т. 9, с. 320]) та **сопілки** («Український народний духовий музичний інструмент із дерева або черету, що має форму порожнистої трубки з отворами» [9, Т. 9, с. 461]), позначаючи мистецтво слова і його силу: *Там люди говорили, / що у Франкових грудях / вродилося не серце, / а стоголоса скрипка [4, с. 54]; Не стане смутку в мене на лиці, / А серце, наче скрипка у руці, / Співатиме при зустрічі оцій / З утіхи й дяки за твоєю гостину, / Яка єдина з часу перебігу / Полегує може принести мені [4, с. 131]; Довкола мене / блукають тисячі сопілок, / в Черемоші спливають / тисячі скрипок, – / я їхню мову одягаю / в святкове убрання абетки / і посилаю до людей [4, с. 46].*

Символічне значення «рідна земля», «батьківщина» мають зафіксовані в досліджуваних текстах образи **кресаня** («Капелюх» [9, Т. 4, с. 335]) і **сардак** («Рід верхнього теплового короткого сукняного одягу» [9, Т. 9, с. 58]): *Я викинув на запилужене горище / уніформу цісарського лейтенанта / і вбрав кресаню і сардак, / аби у них ввійти в безсмертя. / Вони мені дають шляхетність, / від них я маю гонор [4, с. 63].*

Серед слів, які набувають символічного значення, можна розглядати і власні імена за умо-

ви, що вони уособлюють певні людські риси, соціальний стан. Упорядник словника-довідника «Власні імена людей» Л. Скрипник зазначає: «У творах майстрів поетичного слова імена – не тільки звичайне найменування конкретних осіб, у них часто відчуваються особливе семантичне наповнення і виразне стилістичне забарвлення. Поетія, як і фольклорні жанри типу прислів'їв, приказок, підносить окремі імена до рівня символів» [7, с. 17]. Так, образ Галатеї у М. Івасюка став символом невмирущості: *Несу тобі розкішні шати, квіти, / Коштовні персні, золоті намиста, / Та словиваю навесні і літом / В поезію троянди і лілеї... / І ти скресаєш, наче Галатея* [4, с. 28]; Олекси Довбуша і Лук'яна Кобилиці – боротьби за рідну землю: *Чого ви хмуритесь? / Я ж не боюся вас – / у мене профіль Довбуша Олекси, / а чи Лук'яна Кобилиці* [4, с. 63]; Демосфена – красномовства і мистецтва переконання: *А голос мій – / що там голос Демосфена! / Як крикну із століть – / на небі зорі бликнуть* [4, с. 68]; Несси – нещасливої долі: *Сорочку випрала в отруті Несси / І сина мого в неї зодягла, / Тепер у п'яному кипіння зла / Шпурнула*

його ім'я під колеса / Чиновницької колимаги й плеся / Важкої тиші й бруду розлила, / Щоб знищити його сліди дотла, Аби й луна його душі не скресла [4, с. 90]; Орфея – мистецького таланту: *Я розуму не забери у тебе. / Очей полудою не вкрию, / щоб ти побачив / і забудь до краю / плату за талант твого Орфея* [4, с. 125].

Висновки з дослідження і перспективи подальшої роботи. Аналіз загальнонаціональних та індивідуально-авторських особливостей функціонування словесних образів-символів у поетичних творах М. Івасюка оприязнив коло невирішених раніше проблем і показав, що зафіксовані символічні одиниці надають текстові особливого естетичного забарвлення, засвідчують високий рівень інтелектуальності автора, ілюструють виражальні можливості української мови. Перспективи дослідження вбачаємо в подальшому глибшому аналізі особливостей функціонування словесних образів-символів у поетичних і прозових творах митця, виході на ширші рівні текстового символотворення, які уможливають характеристику як ідіостилю М. Івасюка, так і розвиток лінгвістичних символознавчих досліджень.

Список літератури:

1. Бабич Н. Батьків поетичний образ сина. *Буковинське віче*. 2000. № 12. С. 3.
2. Грималовський І. Семантико-стилістичні функції лексем сонце і небо у поетичній творчості Михайла Івасюка. *Творча індивідуальність і мовостиль Михайла Івасюка* : зб. статей. Чернівці : Молодий буковинець, 1997. С. 41–45.
3. Жайворонко В.В. Знаки української етнокультури : словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
4. Івасюк М. Вибрані поезії / упоряд. О. Івасюк, Г. Івасюк-Крися, Н. Мороз. Чернівці : Букрек, 2012. 296 с.
5. Кононенко В.І. Символи української мови : монографія. Івано-Франківськ : Плай, 1996. 272 с.
6. Масіян Н.Б. Особовий фонд М.Г. Івасюка у державному архіві Чернівецької області (до 100-річчя від народження українського письменника, фольклориста, науковця та культурно-громадського діяча). *Архіви України*. 2017. № 5–6. С. 220–231.
7. Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей : словник-довідник. Київ : Наукова думка, 1996. 168 с.
8. Словник символів / за заг. ред. О.І. Потапенка та М.К. Дмитренка. Київ : Редакція часопису «Народознавство», 1997. 156 с.
9. Словник української мови : в 11 т. / [ред. колег. І.К. Білодід (голова) та ін.]. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
10. Чайка І. Феномен Володимира Івасюка, або «Червона Рута». *Фотографії старого Львова*. URL: <http://photo-lviv.in.ua/fenomen-volodymyra-ivasyuka-abo-chervona-ruta/> (дата звернення: 22.03.2019).

References:

1. Babych N. (2000). Batkiv poetychnyi obraz syna [Parents poetic image of son]. *Bukovynske viche*, no. 12, p. 3. (in Ukrainian)
2. Hrymalovskyy I. (1997). Semantyko-stylistychni funktsii leksem sontse i nebo u poetychnii tvorchosti Mykhaila Ivasyuka [Semantic-stylistic features of the lexem of the sun and sky in the poetry of Mykhailo Ivasyuk]. *Tvorcha individualnist i movostyl Mykhaila Ivasyuka*. Chernivtsi : Molodyi bukovynets, pp. 41–45. (in Ukrainian)
3. Zhaivoronok V.V. (2006). Znaky ukrainskoi etnokultury [Signs of Ukrainian ethnoculture]. Kyiv : Dovira. (in Ukrainian)
4. Ivasyuk M. (2012). Vybrani poezii [Selected poetry]. Chernivtsi : Bukrek. (in Ukrainian)
5. Kononenko V.I. (1996). Symvoly ukrainskoi movy [Symbols of the Ukrainian language]. Ivano-Frankivsk : Plai. (in Ukrainian)
6. Masiian N.B. (2017). Osobovyi fond M.H. Ivasyuka u derzhavnomu arkhivi Chernivetskoi oblasti (do 100-ricchya vid narodzhennia ukrainskoho pismennyka, folklorysta, naukovtsia ta kulturno-hromadskoho diiacha) [M.G. Ivasyuk Personal Fund in the State Archives of the Chernivtsi Region (to the 100th anniversary of the birth of a Ukrainian writer, folklorist, scholar and cultural and public figure)]. *Arkhivy Ukrainy*, no. 5–6, pp. 220–231. (in Ukrainian)
7. Skrypnyk L.H., Dzyatkivska N.P. (1996). Vlasni imena liudei [Proper name of people]. Kyiv : Naukova dumka. (in Ukrainian)
8. Potapenko O.I., Dmytrenko M.K. (ed.) (1997). Slovyk symboliv [Dictionary of Symbols]. Kyiv : Redaktsiia chasopysu «Narodoznavstvo». (in Ukrainian)
9. Bilodid I.K. (ed.) (1970–1980). Slovyk ukrainskoi movy [The dictionary of the Ukrainian language]. Vol. 1–11. Kyiv : Naukova dumka. (in Ukrainian)
10. Chaika I. (2016). Fenomen Volodymyra Ivasyuka, abo «Chervona Ruta» [The phenomenon of Volodymyr Ivasyuk, or "Chervona Ruta"]. *Fotografii staroho Lvova*. Available at: <http://photo-lviv.in.ua/fenomen-volodymyra-ivasyuka-abo-chervona-ruta/> (in Ukrainian) (accessed 22 March 2019).